

зорієнтованій основі. В той же час учні оволодівають універсальними способами навчальної діяльності, вирішують значущі особистісні, екологічні, природничі проблеми з використанням предметних знань, тому компетентні задачі можуть виступати в якості поштовху до розвитку мотивації учнів до пізнавальної екологічної діяльності. Процес рішення компетентнісної задачі завжди передбачає «вихід» учня за межі навчального процесу, в простір соціальних, екологічних, валеологічних та інших проблем.

Список використаних джерел

1. Дерябо С.Д. Экологическая педагогика и психология. Учеб. Пособие для студ. вузов / С.Д. Дерябо, В.А. Ясвин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 480 с.
2. Львовичкіна А.М. Екологічна психологія / А.М.Львовичкіна. – К.: Міленіум, 2003. – 122 с.
3. Хроленко М. В. Формування екологічної свідомості майбутніх вчителів початкових класів : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2006. — 234 арк. — Бібліогр.: арк. 184-204.

Пономарьова К.І.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,

провідний науковий співробітник відділу початкової освіти

Інституту педагогіки НАПН України

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ МОВЛЕННЄВО- ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У сучасному суспільстві затребувані ініціативні, креативні, конкурентоздатні особистості, які мають високий рівень інтелектуального розвитку. Саме тому стратегічним завданням Нової української школи є забезпечення умов для виявлення і сприяння розвитку здібностей, таланту, творчого потенціалу кожного учня. Оскільки повноцінна організація

пізнавальної і творчої діяльності школярів, починаючи з початкової школи, сприяє накопиченню творчого досвіду, що є основою для самореалізації особистості.

У Державному стандарті початкової освіти і типових освітніх програмах визначено внесок кожної освітньої галузі в розвиток творчого потенціалу учнів. Зокрема, метою мовно-літературної галузі передбачено розвиток мовленнєво-творчих здібностей молодшого школяра [1, с. 4].

У процесі реалізації зазначеної мети варто враховувати, що на розвиток мовленнєво-творчих здібностей мають вплив два фактори – психологічний і педагогічний. Психологічний фактор виражається в тому, що творчі можливості кожної дитини залежать від рівня розвитку її уваги, пам'яті, уяви, образного мислення.

Педагогічний фактор ґрунтується на тому, що ефективність роботи з розвитку мовленнєво-творчих здібностей молодших школярів залежить від її систематичності і цілеспрямованості. Вирішальну роль у цьому процесі відіграють оточуюче середовище з високим виховним потенціалом і раціональна система навчально-тренувальних вправ.

Середовище, в якому перебуває дитина, має збагачувати її враженнями, викликати певні почуття, емоції, мотивувати на висловлення власних думок з приводу побаченого, почутого, пережитого. Засобами такого впливу є спостереження за природою, читання книжок, сприймання творів мистецтва (музики, живопису), відвідування театрів, музеїв, перегляд фільмів тощо.

Не менш важливою є чітка система навчально-тренувальних вправ, яка охоплює такі основні напрями:

- 1) збагачення, уточнення й активізація словникового запасу школярів;
- 2) формування умінь будувати речення, різні за метою висловлювання, інтонацією та структурою;
- 3) формування умінь логічно і послідовно висловлювати свої думки в усній і письмовій формах;
- 4) засвоєння і застосування засобів зв'язності тексту;

5) формування вмінь будувати план майбутнього висловлення;

6) засвоєння і використання виражальних засобів мови залежно від ситуації та мети висловлювання;

7) удосконалення граматичного ладу мовлення учнів, дотримання правил орфоепії, орфографії і пунктуації [3, с. 4-5].

Розвиток мовленнєво-творчих здібностей молодших школярів здійснюється поетапно. На підготовчому етапі доцільними є такі творчі вправи:

- пошук потрібного римованого слова;
- закінчення чи поширення речень;
- добір слів певної тематики (створення асоціативного куща);
- висловлення свого ставлення до почутого, побаченого.

Під час частково-творчого етапу пропонуються вправи такого змісту:

– складання чистомовок, лічилок, загадок, казок на основі аналогії чи за допомогою педагога;

- словесне малювання;
- різні види переказу тексту (докладний, стислий, вибірковий, творчий);
- інсценування, драматизація художніх творів;
- складання текстів за аналогією;
- редагування текстів.

На творчому етапі здійснюється самостійне складання учнями творів. Відповідно до типової освітньої програми – це усні й письмові зв'язні висловлення (розповідь, опис, міркування, есе) на добре відомі й цікаві теми, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя, у яких учень виражає своє ставлення до того, про що пише.

Четвертий етап – аналіз та удосконалення зв'язних висловлень. На цьому етапі молодші школярі перевіряють і редагують власні творчі роботи.

Раціональне застосування досконалої системи навчально-тренувальних вправ в умовах сприятливого освітнього середовища спроможне забезпечити максимальну ефективність розвитку мовленнєво-творчих здібностей молодших школярів. Це дозволить реалізувати ключову ідею Концепції Нової української

школи, яка полягає в тому, що «кожна дитина – неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія Нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини» [2, с. 14].

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
2. Концепція Нової української школи [електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Пономарьова К. І. Особливості розвитку мовлення учнів у початковій школі. Уроки розвитку мовлення в 1-4 класах: навч.-метод. посіб. / К. І. Пономарьова. – 2-ге вид. – К.: Генеза, 2011. – 141 с.

Вольф-Чекерська В. В.,

студентка 4 курсу, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Хіля А.В.,

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з основних складових системи виховання підростаючого покоління нашої держави є його правове виховання. Народна правосвідомість завжди утверджувала право на свободу, землю, власність, працю, вільне господарювання, житло тощо. Однак, як зазначає Й. Васькович, в останні десятиліття рівень правової культури громадян України значно знизився й